

Dragan
Damjanović

USPOSTAVNI ISTRAŽIVAČKI PROJEKT

Hrvatska i Srednja Europa: Umjetnost i politika u kasnom Novom vijeku (1780.-1945.)

Croatia and Central Europe: Art and Politics in the Late Modern Period (1780-1945)

AKRONIM: CROCE-ArtPolitics

TRAJANJE: 36 mjeseci

VODITELJ: izv. prof. dr. sc. Dragan Damjanović

SURADNICI: dr. sc. Sandi Bulimbašić; prof. dr. sc. Nadežda Čačinović;
izv. prof. dr. sc. Frano Dulibić; prof. dr. sc. Iskra Iveljić; dr. sc. Lovorka
Magaš Bilandžić; prof. dr. sc. u m. Zvonko Maković; dr. sc. Željka
Miklošević; dr. sc. Jasminka Najcer Sabljak; Sanja Zadro (doktorandica);
mr. sc. Daniel Zec (doktorand)

MREŽNE STRANICE PROJEKTA: povum.ffzg.unizg.hr/?p=6146

Osnovni je cilj projekta *Croatia and Central Europe: Art and Politics in the Late Modern Period (1780-1945)* dobivanje cjelovite slike, bazirane na temeljnim istraživanjima, o vezama između umjetnosti i politike (državne, no i socijalne, gospodarske, etničke, rodne, itd.) na ovome području u razdoblju od kraja 18. do sredine 20. stoljeća. Vremenski se pokriva razdoblje od samih početaka velikih modernističkih zahvata u ustrojstvo Habsburške Monarhije, razdoblja vladanja Josipa II. 1780-ih godina, do kraja Drugoga svjetskog rata i početka Hladnoga rata kada zbog političkih okolnosti Srednja Europa prestaje funkcionirati kao jedinstvena cjelina. Kronološki je okvir razdoblje kada je dakle Srednja Europa predstavljala prilično homogenu kulturološku cjelinu, a radi se istodobno o vremenu kada je Hrvatska bila dio velikih višenacionalnih država (najprije Habsburške, odnosno kasnije Austro-ugarske Monarhije, a između dva svjetska rata prve zajedničke države Južnih Slavena).

Geografski okvir područja koji pokrivaju istraživanja na projektu predstavlja teritorij nekadašnje Austro-ugarske u granicama iz 1914. te područja koja se neposredno vežu na podunavsku Monarhiju – dakle teritorij današnje Njemačke, središnjih dijelova zapadne Europe, te sjevernih dijelova Balkanskog poluotoka. Srednja Europa shvaćena je primarno kao kulturološki, a ne usko politički prostor.

Odnos između politike i umjetnosti uzet je kao težište ovoga projekta ponajprije stoga što se odnos prema baštini nastaloj u sklopu velikih državnih projekata, a isto tako i prema “opozicijskim” umjetninama, koje su kritizirale vladajuće političke elite, mijenja s mijenama režima što učestalo doводи do brisanja sjećanja na jedne umjetnike, odnosno spomenike i do uništavanja baštine, odnosno do svjesnog i/ili nesvjesnog naglašavanja drugoga segmenta baštine.

U sklopu projekta proučavat će se jednako baština 19. i 20. stoljeća, razdoblja au-

stro-ugarske uprave kao i prve Jugoslavije, te Nezavisne Države Hrvatske a osobita će se pažnja posvetiti drukčijemu odnosu prema baštini ovih država. Naglasak će biti stavljen stoga i na umjetnine nastale djelovanjem dinastija, poput Habsburgovaca, Karadorđevića, odnosno istaknutih osoba hrvatske političke scene.

Namjerava se provesti komparativno transnacionalno proučavanje a s ciljem ukazivanja na internacionalni i interkonfesionalni karakter baštine. Velika će se pozornost jednako tako obratiti na baštinu marginaliziranih skupina, na vjerske i nacionalne manjine, na odnos prema, zbog promjena političkih okolnosti, neželjenoj baštini, na baštini koja je zloupotrebjavana u političke svrhe. Razumijevanje baštine doprinijet će i razumijevanju konflikata koji izbijaju zbog baštine, a ukazivanjem na transnacionalnu prirodu srednjoeuropskog naslijeđa potaknut će se njezina zaštita i doprinijeti njezinoj održivosti.

Osnovni ciljevi projekta su s jedne strane istražiti mjesto hrvatskih umjetnika u srednjoeuropskom kontekstu, no paralelno istražiti i znanstveno analizirati razne aspekte zbivanja u srednjoeuropskoj umjetnosti u cjelini. Time se želi nadići uobičajeni položaj hrvatskih istraživača kao istraživača s periferije. Želi se proučiti ne samo odnos rubnih zona prema centru, već i međusobni doticaji tih rubnih zona Srednje Europe, odnosno ispitati kolika je doista bila policentričnost kulturne scene u tome razdoblju. Upravo stoga u istraživački je tim uključena suradnica iz Bosne i Hercegovine koja će proučavati kulturno umjetnička prožimanja Hrvatske i Bosne i Hercegovine u 19. i prvoj polovini 20. stoljeća.

Istraživački tim vodi izvanredni profesor s Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu dr. sc. Dragan Damjanović, a u njemu se nalaze s jedne strane iskusni znanstvenici: jedan umiro-

vljeni redoviti profesor (dr. sc. Zvonko Marković), dva redovita profesora Filozofskog fakulteta u Zagrebu (s Odsjeka za povijest dr. sc. Iskra Iveljić i Odsjeka za filozofiju dr. sc. Nadežda Čačinović), jedan izvanredni profesor (dr. sc. Frano Dulibić), te niz mladih znanstvenika: četiri mlada doktora znanosti (dr. sc. Lovorka Magaš Bilandžić, as., kustosica dr. sc. Jasminka Najcer Sabljak, dr. sc. Željka Miklošević s Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu, dr. sc. Sandi Bulimbašić iz Konzervatorskog odjela u Splitu), te dva doktoranda (mr. sc. Daniel Zec i Sanja Zadro). U projekt je uključen cijeli niz znanstvenika koji su na samome početku svoje istraživačke karijere kako bi se potaknulo njihovo povezivanje s postojećom znanstvenom infrastrukturom.

Hrvatska zaklada za znanost započela je s financiranjem projekta 15. 6. 2014. Budući da je riječ o Uspostavnom projektu predviđeno je da bude financiran tri godine. Sredinom lipnja 2015. članovi projektnog tima završili su s aktivnostima prve godine projekta koja je rezultirala kako nizom provedenih terenskih istraživanja u Hrvatskoj i inozemstvu (Beču, Budimpešti, Beogradu i drugim mjestima), tako i nizom diseminacijskih aktivnosti. Suradnici na projektu objavili su sedam članaka u časopisima, od toga jedan je članak objavljen u časopisu referiranom u CC bazi podataka, a tri članka u časopisima referiranim u WOS bazi podataka, zatim šest poglavlja u knjizi a sudjelovali su na 13 znanstvenih skupova, od kojih je šest međunarodnih. Rezultati istraživanja vezani za projekt dijelom su, nadalje, korišteni pri realizaciji triju izložaba: Foto Tonka (Klovićevi dvori, Zagreb), Sinagogalne građevine vukovarskog arhitekta Frana Funtaka (Židovska općina, Zagreb) i Herman Bollé, graditelj hrvatske metropole (Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb). ×